

Д. О. Курченко, магістрантка,
О. А. Погребняк, канд. філол. наук, асист.,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ
darin.kurchenko@gmail.com

Т. ШЕВЧЕНКО В ПЕРЕКЛАДАХ БІЛОРУСЬКИХ ПОЕТІВ

Досліджено переклади художніх творів Тараса Шевченка білоруською мовою. Проаналізовано особливості передачі оригінальних творів мовою перекладу, досліджено індивідуальний стиль перекладачів. Здійснено також огляд досліджень та публікацій із білоруського перекладознавства, у яких порушуються проблеми, пов'язані з перекладацькою рецепцією творів Т. Шевченка, їхньою адаптацією на білоруському ґрунті. Доведено, що білоруські поети з особливою відповідальністю підходять до процесу перекладу творів українського письменника, намагаються при перекладі передати всю повноту слова Тараса Шевченка.

Ключові слова: українсько-білоруські культурні та літературні зв'язки, рецепція творів Шевченка, поетичні переклади білоруською мовою.

Постать Тараса Шевченка займає центральне місце в українсько-білоруських літературних та культурних зв'язках від кінця XIX ст. і до сьогодні. Своєю творчою спадщиною Кобзар зробив великий внесок в розвиток білоруської літератури. Поезія Т. Шевченка була прикладом того, "як за допомогою художнього слова можна служити великій справі національного відродження свого народу" [Ліокумович, 2012, с. 23]. Так, на початку XX ст. з'являється ціла плеяда білоруськомовних поетів і в Білорусі, а твори Ф. Богушевича (1840–1900), М. Богдановича (1891–1917), Я. Купали (1882–1942), Я. Коласа (1882–1956), які добре знали творчість Т.Г. Шевченка, стають класикою національного письменства. Метою нашої роботи є розгляд перекладів творів Т. Шевченка білоруською мовою та аналіз особливостей передачі оригінальних творів мовою перекладу, а також здійснення короткого огляду досліджень та публікацій з білоруського перекладознавства, в яких піднімаються питання білоруської рецепції творів Т. Шевченка. Методологічну основу роботи становить науково-описовий метод, він застосовувався для розгляду перекладів творів Т. Шевченка, для огляду

перекладознавчих праць, також у роботі було застосовано метод аналізу, безпосередньо для особливостей передачі оригінальних творів мовою перекладу.

Твори Т. Шевченка перекладені на більшість мов світу. Вони почали з'являтися ще за життя великого Кобзаря. "Ранні переклади творів Т. Шевченка були здійснені вірменською (1879), грузинською (1877), литовською (1885–1887), естонською (1911), білоруською (Янка Купала 1906 р. переклав вірш "Минають дні, минають ночі", але його тоді не було опубліковано)" [Рагойша, 2011, с. 57]. Переклади творів Т. Шевченка були здійснені чеською (Ярослав Кабічек, Марія Марчанова, Богумил Піцк), польською (Леонард Совінський, Антоні Гожалчинський, Стефан Жеромський), болгарською (Любен Каравелов, Петко Славейков, Людмил Стоянов), сербською (Стоян Новакович, Милован Глишич, О. Глушчевич) мовами. З'являються переклади творів Т. Шевченка словенською, словацькою, німецькою, англійською, італійською та іншими мовами світу. З наведених вище прикладів можна зробити висновок, що поезія Т. Шевченка, його ідеї, втілені в художнє слово великої емоційної сили, привертають увагу цілого світу і залишаються актуальними впродовж багатьох років. У нашому дослідженні ми хочемо зосередитися на білоруських перекладах Т. Шевченка.

Український письменник був безпосередньо знайомий із Білоруссю, її народом і деякими культурними діячами, зокрема літераторами (Ян Борщевський (1794–1851)). Досить часто Т. Шевченко згадував Білорусь та її народ у листах, щоденнику й художніх творах часів заслання. На білоруську мову твори Кобзаря перекладали: Янка Купала, Якуб Колас, Кандрат Крапіва (1896–1991), Змітрок Бядуля (1886–1941), Петрусь Бровка (1905–1980), Ніл Гілевич (1931–2016), Ригор Барадулін (1935–2014), Аркадій Куляшов (1914–1978), Валерій Стралко (1939–2019) та ін.

З творчістю великого українського поета Янка Купала (1882–1942) вперше познайомився через усну присутність його художнього слова в середовищі своїх співвітчизників. "Без перебільшень можна стверджувати, що Україна для білоруського письменника була другою батьківщиною" [Ліокумович,

2012, с. 56]. Я. Купала почав писати вірші, як про це він сам говорив, після того, як прочитав "Кобзаря". Український поет, українська мова повніше ствердили його любов до мови рідної, білоруської. Шевченко був улюбленим поетом Купали. Недаремно ж білоруси, називаючи Купалу "батьком білоруської поезії", порівнюють його із Шевченком.

На початку ХХ ст. Я. Купала переклав всього три вірші з поезії Т. Шевченка: "Пажоўкнуў ліст... Прыгаслі вочы", "Думка" ("Нашто чорныя мне бровы"), "За думаю дума роєм вылятае". Перший був опублікований в "Полымі" в 1930 р., пізніше був уключений в усі видання, став друкуватися в післявоєнних збірках творів Янки Купали. Два останні згадані переклади вперше були опубліковані в збірці "Жалейка". "Пажоўкнуў ліст... Прыгаслі вочы. // Заснулі думы, сэрца спіць, // І ўсё заснула, і не знаю, // Ці я живу, ці дажываю, // Ці так па свеце валачуся, // Бо ўжо не плачу, не смяюся... // Дзе ты, доля? Дзе ты, доля? // Няма ніякой! // Калі добрай шкода, Божа, // То дай хоць благой! // Не дай спаць ты хадзячаму, // Сэрцам абмірацца, // І гнілою калодаю // Па свеце валяцца. // А дай жыць душою, сэрцам // І цябе хваліць, // І твой свет нерукатворны, // І людей любіць... // Страх упасці у кайданы, // Мерці у неволі, // А яшчэ горш спаць бяздушна, // Ой, спаці на волі. // Каб, заснуўшы на век векаў, // І следу не кінуў // Ніякага і такога: // Ці жыў, ці загінуў. // Дзе ты, доля? Дзе ты, доля? // Няма ніякой! // Калі добрай шкода, Божа, // То дай хоць благой" [Беларуская электронная бібліятэка].

Особливою майстерністю відрізняється переклад вірша Т. Шевченка "Думка" ("Нашто чорныя мне бровы"). Один з кращих зразків жіночої лірики, в якому через монолог героїні втілюється тема трагічного сирітства дівчини, покинутої коханим: "Нашто чорныя мне бровы, // Нашто кары вочы, // Нашто леты маладыя, // Думачкі дзявочы? // Леты мае маладыя // Марна прападаюць, // Вочы плачуць, чорны бровы // Ад ветру ліняюць" [Беларуская электронная бібліятэка]. У перекладі добре відтворено шевченківські повтори, внутрішня рима. Я. Купала уважно ставився до оригіналу, майстерно передав його зміст та його формальні особливості. Він ретельно

перетворив образну систему оригіналу, зберіг постійні епітети, метафори, давньоруські інфінітивні суфікси дієслова (жыці, гаварыці, распытаці) і тим самим виявив свою ґрунтовну компетентність і високу майстерність як перекладача.

Переклади Я. Купалою творів Т. Шевченка були першими в Білорусі, вони проклали своєрідний шлях творчості Кобзаря до білоруського читача. Вірш "Пажоўкнуў ліст... Прыгаслі вочы" є перекладом твору Шевченка "Минають дні, минають ночі" (1845 р.), "в ньому український поет різко виступав проти сонливої покірності, примирення людини з підневільним станом, доводив, що страшніше за все – жити в кайданах, в неволі, закликав до дії. Сенса життя людини Кобзар бачив у боротьбі, а не в покірності долі" [Воїнава, 2010, с. 193]. Можна зробити висновок, що Янка Купала не дарма вибрав саме цей вірш Т. Шевченка для перекладу на початку свого творчого шляху, адже за своїм духом вірш Т. Шевченка був своєрідним зразком лірики високого гуманістичного звучання, що відповідало соціальній спрямованості поезії білоруського поета: "Дзе ты, доля? Дзе ты, доля? // Няма нікай! // Калі добрай шкода, божа, // То дай хоць благой! // А дай жыць душою, сэрцам // І цябе хваліць, І той свет нерукатворны, // І людзей любіць..." [Беларуская электронная бібліятэка].

Відомий твір Т. Шевченка "Заповіт" було перекладено різними мовами світу, серед яких – білоруська, російська, сербська, словацька, словенська, фламандська, фінська, шведська, японська, китайська та ін. У перекладі "Заповіту" Я. Купала відтворив мелодійність звучання художнього твору, його форму, білоруському письменнику вдалося передати своєрідність стилю оригінального твору. Переклад Я. Купали невимушений, у ньому можемо відчутися не тільки високий рівень мовної культури інтерпретатора, але і його розуміння підґрунтя поезії Шевченка. "Як памру я, пахавайце // На Ўкраїне мілай, // Сярод стэпу на кургане, // Дзе продкаў магіла: // Каб нязмеранае поле, // Дняпро і абрывы // Было відна, – было чутна, // Як раве бурлівы! // Як пагоняць з Украіны // У сіняе мора // Кроў варожу... Во тады я // І нівы і горы – // Ўсё пакіну й да самога // Бога палунаю // Маліціся... А да тых пор – // Бога я не знаю! //

Пахавайце ды ўставайце, // Кайданы парвіце // І варожай злой крывёю // Волю акрапіце! // І мяне у сям'і вялікай, // Ў сям'і новай, вольнай, // Не забудзьце памянуці // Добрым ціхім словам" [Беларуская электронная бібліятэка]. "Переклад Купали відтворює різноманіття стилістично-семантичної системи Шевченківської поезії зі збереженням почуттів, емоційної напруги та закликів" [Єрмоленко, 2010, с. 101].

Звернення Я. Купали до поезії Т. Шевченка засвідчило ґрунтовне знання білоруським поетом лірики українського письменника, він майстерно переклав оригінал білоруською мовою. Великий Кобзар був прикладом любові до власного народу, відваги в боротьбі проти експлуататорів. Я. Купала вважав, що український письменник – це сильний духом письменник, своєю мужністю він представляє сам народ, промовляє від імені мільйонів. "В окремих творах Я. Купали можна простежити відголосся художнього слова Т. Шевченка (уплив поеми "Сон" відчувається, зокрема, в його ранніх поезіях "І як тут не смяцця", "Сон", "Разлад" тощо)" [Ліокумович, 2012, с. 76].

Важливо зазначити, що "Кобзар" Тараса Шевченка також жваво перекладався і перекладається не лише на білоруську мову, а й на інші мови світу (польською, білоруською, англійсько, китайською). Так, наприклад, польською мовою весь "Кобзар" було перекладено В. Сирокомлею і опубліковано переклад в 1963 р. Перекладач та літературознавець намагався передати україноцентричний настрій творів Т. Шевченка у своєму перекладі, їхню важливість не тільки для української літератури, України загалом, а й всього світу. Цікавим є те, що в 2013 р. було опубліковано переклад всього "Кобзаря" англійською мовою, а переклад здійснив Петро Фединський. Перекладач працював над творами Т. Шевченка три роки, первинний процес перекладу зайняв близько дев'ять місяців. "З великою шанобою поставилась білоруська громадськість до творчості й особи Шевченка в період підготовки і святкування 125-річного ювілею від дня його народження. Було повністю перекладено білоруською мовою "Кобзар" (1939) (до колективу перекладачів увійшли, крім редакторів Янки Купали та Якуба Коласа, також

З. Бядуля, К. Крапива, А. Кулешов, П. Глебка, П. Бровка і М. Климкович)" [Фокіна-Нікітіна, 2012, с. 112].

Плідно працював над перекладами творів українського письменника і білоруський письменник Кандрат Крапіва (1896–1991). Відомими його перекладами є "І мёртвым, і живым, і ненароджаным землякам маім на Ўкраіне і не на Ўкраіне маё сяброўскае пасланне", поема "Наймічка". "І змяркае, і світае, // Дзень божы мінае, // Зноў і стомленыя людзі, // І ўсё спачывае. // Толькі я, нібы пракляты, // І дзень, і ноч плачу // На шматлюдных раздарожжах, // І ніхто не бачыць. // І не бачыць, і не знае – // Аглухлі, не чуюць, // Кайданамі мяняюцца, // Праўдаю гандлююць // І Госпада зневажаюць, – // Людзей запрагаюць ..." [Беларуская электронная бібліятэка]. Т. Шевченко звертається до своїх земляків, закликаючи їх до боротьби і духовного відродження. Білоруський письменник намагався щонайповніше передати художню образність та сенс твору, розкрити ідею великого Кобзаря.

Кандрат Крапіва активно популяризував твори Т. Шевченка серед білоруського суспільства. Варто зазначити, що він шанував українського письменника як особу та захоплювався його творчістю. К. Крапіва намагався трансформувати оригінал таким чином, щоб не втрачалась цінність художнього слова українського митця.

Твори Т. Шевченка перекладав також відомий білоруський поет, перекладач, громадський діяч, класик білоруської літератури Максим Танк (1912–1995). Поет був тісно пов'язаний з Україною життєвими і духовними узами, добре знайомий з біографією та творчістю великого Кобзаря. "Наполегливо працював М. Танк над перекладами творів Шевченка, навіть збереглися листи, у яких поет занотував білоруською мовою своє художньо-перекладацьке прочитання творів Т. Шевченка" [Кабржицька, 2010, с. 201]. Здійснив переклад "Заповіту", "Думки".

1910 р. в газеті "Наша ніва" було надруковано уривок з поеми "І мёртвым, і живым, і ненароджаным землякам маім на Украіне і не на Украіне маё сяброўскае пасланне" в перекладі А. Гурло (1892–1938). 1911 р. у Вільно у видавництві "Палачанін" в перекладі Ф. Чарнишевича (1900–1964) під редакцією Я. Купали

виходить поема "Кацярына" – розповідь про трагічну долю української дівчини. Цей ліро-епічний твір відрізняється високою драматичною напруженістю: "Палюбіла маладога, // Ё садочак хадзіла, // Пакуль сябе, сваю долю // Там не загубіла..." [3]. Перекладений Ф. Чарнишевичем вірш "Тече вода в синє море" ("Цячэ вада ў сіняе мора"), був надрукований у газеті "Наша ніва" 1910 р.

1918 р. був опублікований переклад поеми "Каўказ" Алеся Гаруна (1887–1920). У творі, який сполучає особливості ліричної та сатиричної поеми, "Шевченко із сарказмом виступив проти політики царської Росії, закликав народ до спротиву, боротьби з поневолювачами" [Бабильова, 2007, с. 38]. Поема Т. Шевченка значно вплинула на самосвідомість людей не тільки в Україні: "За гарамі горы, хмараю спавіты, // Засеяны горам, крывёю паліты! // Спакон веку Праметэя // Там арол карае, // Штодзень божы яму рэбры // Ё сэрца разбівае..." [Беларуская электронная бібліятэка].

Активно здійснюють переклад творів Т. Шевченка і сучасні білоруські перекладачі. Валерій Стралко (1939–2019) – сучасний перекладач українського походження, який проживає в Білорусі, автор 13 книг. Видав 2014 р. книгу перекладів творів Т. Шевченка "Мастак". Він зазначив, що Т. Шевченко – унікальне явище у всесвітній літературі. Перекладач наголошував: "Тарас Шаўчэнка выбітны не толькі тым, што ён класік украінскай літаратуры, ці творца, вершы якога мне падабаюцца. Вядома, што ў свеце ёсць вельмі шмат перакладаў яго твораў на розныя мовы. Напрыклад, толькі на англійскую мову адзін толькі "Запавет" перакладзены 38 разоў, – кажа Стралко" [Фокіна, 2010, с. 24]. "Так склалася, што і я наважаўся перакладаць Шаўчэнку на беларускую мову. Мне вельмі падабаюцца яго вершы. І падабаюцца ня толькі ў паэтычным сэнсе, але і ў агульначалавечым, і ў палітычным, і ў маральна-этычным. Шаўчэнка – гэта чалавек-загадка. Яго часам параўноўваюць з нашым Максімам Багдановічам. Але я лічу, што рабіць такое параўнанне складана. Як мог чалавек, які паходзіў з самых нізоў, быў прыгонным, і не меў практычна ніякай сыстэматычнай адукацыі, у сваім праявітым творы "Мастак"

згадаў больш за сто прозвішчаў мастакоў з усяго свету. А ён жа не меў ніякіх энцыклапедыяў пад рукамі. Аднак факт гэтых загад гаворыць пра высокі ўзровень інтэлегентнасці гэтага творцы" [Фокіна, 2010, с. 25].

У царині критики, перекладознаўства й літаратуразнаўства помітне місце посідаюць шевченкознавчі праці. Варті уваги книжка Е. Мартинової "Білорусько-український поетичний взаємопереклад" (1973), де значну увагу звернуто на характер і якість перекладів творів Шевченка сучасними білоруськими поетами; дослідження Т. Кобрицької і В. Рагойші "Карані дружбы. Беларуска-ўкраінскія літаратурныя сувязі ў пачатку 20 ст." (1976), у якому характеризуються відгуки про нього білорусів, білоруські переклади його творів та вплив на білоруську літературу початку ХХ ст., також на основі великого фактичного матеріалу в монографії зроблені важливі теоретичні висновки, пов'язані із з'ясуванням закономірностей і специфіки білорусько-українських взаємозв'язків, простежується еволюція цих зв'язків і їх якісні зміни; "праці М. Кенько "Твори Тараса Шевченка у перекладах Аркадія Кулешова" (1976) та В. Рагойші "Тарас Шевченко у відтворенні Якуба Коласа" (1982) [Фокіна-Нікітіна, 2012, с. 113]. "Також вагомими є праця А. Воїнової "Асаблівасці перакладу твораў Тараса Шаўчэнкі на беларускую мову Янкам Купалам" (2010); "Кобзар" Т. Шевченка в перекладах В. Сирокомлі" В. Рагойши (2013)" [Погребняк, 2018, с. 178]. Отже, зв'язки Шевченка з білоруською літературою були і є дуже міцними і благотворними. Культурно-літературне єднання народів, поширюючи загальнолюдські цінності й надбання, завжди мало і має вагомі наслідки.

"Про поглиблення українознавчих студій свідчить монографія Кузьми Григоровича Хромчанки "Скрыжаванні шляхоў адраджэння. Беларуска-ўкраінскія ўзаемасувязі 20–30-х гадоў ХХ стагоддзя" 2009 р. У цій праці К. Хромчанка пише про те, що поезія Т. Шевченка для білорусів була актуальною на початку ХХ ст. в умовах становлення білоруської державності. Також пише, що перші білоруські переклади з української літератури були саме переклади Шевченкових поезій" [Погребняк, 2018, с. 180]. К. Хромчанка в своїй монографії говорить про те,

що одним з перших білоруських письменників, хто досконало дослідив поетику творів Т. Шевченка був Максим Богданович, також він був видатним перекладачем і популяризатором творчості багатьох українських письменників, поетів. Він показав всю майстерність поезії Шевченка. Кузьма Григорович говорить про те, що М. Богдановича захоплювала творчість Т. Шевченка своїм багатим почуттям патріотизму, глибоким демократизмом, захистом інтересів пригнічених мас. К. Хромчанка наголошує на тому, що перші білоруські переклади з української літератури з'явилися ще 1918 р. Це були уривок з поеми Т. Шевченка "Кавказ" у перекладі А. Гаруна, його вірші "Заповіт", "Розрита могила", "Мені однаково..." у перекладі М. Кравцова, які були вміщені в газеті "Вольная Беларусь". "Публікації цих перекладів були продовженням традиції "Нашай нівы", яка знайомила білоруського читача з українською літературою" [Хромчанка, 2009, с. 17]. У цьому контексті автор монографії відзначає, що уваги потребує не випадковий відбір творів для перекладу Т. Шевченка. Увагу білоруських перекладачів притягували шевченківський пафос гнівного викриття великодержавної шовіністичної політики російського царизму в поемі "Кавказ", потім протест проти соціального і національного пригнічення українського народу в "Розритій могилі" та біль поета за свою Україну у вірші "Мені однаково...". "Патріотичні ідеї і революційні заклики Т. Шевченка були особливо актуальними в той час, коли в окупованій Білорусі загострилися класові і національні суперечності" [Хромчанка, 2009, с. 17]. Також Кузьма Григорович в своїй монографії згадує імена білоруських та українських літературознавців, які у значній мірі дослідили білорусько-українські літературні взаємозв'язки. "У працях П. Ахрименки "Летапіс братэрства" (1973), М. Ларчанкі "Яднанне братніх літаратур" (1974), колективній монографії "Тарас Шаўчэнка і беларуская літаратура" (1964), у статтях, монографіях С. Александровича, Ю. Пширкова, А. Мальдзіса, Е. Мартинової, у працях українських науковців І. Денисюка, М. Гнатюка, Т. Міщанки, Л. Бондар та інших висвітлено багато питань, пов'язаних із взаємозв'язком української та білоруської літератур в XIX –

початку ХХ ст., показано, як у боротьбі проти царського самодержавства найкращі представники української та білоруської інтелігенції виступали одним фронтом, рішуче викривали шовіністичну політику російських великодержавців, які жорстоко переслідували як білоруський, так і український національний рух, оголошував його шкідливим сепаратизмом, небезпечним для цілісності Російської імперії" [Хромчанка, 2009, с. 17].

"У 2011 році вийшли окремою книгою вибрані праці останніх років Тетяни Кабржицької "Дві Батьківщини – Україна і Білорусь – під миротворчими крилами лелек". Дослідниця аналізує та інтерпретує національні історико-культурні міфи в широкому річизні ідейно-естетичних пошуків української та білоруської літератур" [Погребняк, 2018, с. 182]. Найвидатнішими українцями в Білорусі є Тетяна Кабржицька та її чоловік білорус В'ячеслав Рагойша. Тетяна Кабржицька, автор численних робіт з україністики, доцент БДУ, була удостоєна однієї з найвищих нагород України – орденом Княгині Ольги, яким відзначаються популяризатори української культури в світі.

Для того, щоб підсумувати сказане, варто зазначити, що творчість Т. Шевченка знають і цінують майже у всіх країнах світу, його вірші надихають людей. Білоруські письменники, перекладачі, дослідники у свої перекладах намагалися відтворити мелодійність звучання кожного художнього твору, його форму, передати своєрідність стилю оригінального твору, відтворити справжній настрій творів Т. Шевченка, їхньої важливості для всього світу. Крім перекладів, дослідники, літературознавці займаються науковими роботами, які стосуються не тільки творчості Кобзаря, а й його життя. У своїх дослідженнях білоруські літературознавці намагаються в критичному ключі проаналізувати твори Т. Шевченка, переклади, надати власну оцінку його творчості, також познайомити з окремими фактами життя Кобзаря, які відігравали важливу роль в становленні Т. Шевченка, як поета, письменника. Дослідники, літературознавці активно займаються перекладами творів українського письменника і донині. Вони все більше заглиблюються в нескінченний всесвіт художнього слова Т. Шевченка, досліджуючи його. Беруть участь у конференціях та різних

наукових заходах, де обговорюють проблеми шевченкознавства. З'являються нові білоруські переклади поезій Т. Шевченка, виконані такими майстрами слова, як Сергій Граховський (1913–2002), Ніна Матяш (1943–2008), нові присвяти білоруських поетів українському письменнику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Беларуская электронная бібліятэка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.knihi.com/content/dav/nlb/pdf>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 20.03.2019.

Воінава А. Асабліваці перакладу твораў Тараса Шаўчэнкі на беларускую мову Янкам Купалам / А. Воінава. – Гродна, 2010. – 195 с.

Єрмоленко С. Я. Мовотворчість Тараса Шевченка в слов'янській рецепції XIX–XXI ст. / С. Я. Єрмоленко, А. К. Мойсієнко, Л. П. Гнатюк. – Суми, 2010. – 145 с.

Ліокумович Т. О. Біля витоків літературного побратимства: роль Янки Купали в розвитку і зміцненні зв'язків української та білоруської літератур [Електронний ресурс] / Т. О. Ліокумович. – Чернівці, 2012. – 125 с. – Режим доступу: <http://www.dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/Liokumovich.pdf>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 20.03.2019.

Погребняк О. Білоруське шевченкознавство початку XXI століття / О. Погребняк // Шевченкознавчі студії. – 2018. – Вип. 21. – С. 176–183.

Рагойша У. В. Доўгі шлях да Шаўчэнкі і Купалы – шлях да спазнання Украіны і Беларусі / У. В. Рагойша // Творчасць Янкі Купалы – духоўны і эстэтычны феномен : IX Міжнар. Купалаўскія чытанні : навук. канф. – Мінск, 2011. – Вип. 12. – С. 130–135.

Фокіна О. Р. Тарасу Шаўчэнку – 200 гадоў [Електронний ресурс] / О. Р. Фокіна. – Мінск, 2010. – 32 с. – Режим доступу: <http://www.svaboda.org/25290494.html>. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 20.03.2019.

Фокіна-Нікітіна О. Шевченко і Якуб Колас / О. Фокіна-Нікітіна // Зб. пр. 7-ї наукової шевченківської конференції / гол. ред. О. В. Вінська. – Чернівці, 2012. – Вип. 10. – С. 112–115.

Хромчанка К. Р. Скрыжаванні шляхоў адраджэння. Беларуска-ўкраінскія ўзаемасувязі 20–30-х гадоў XX стагоддзя / К. Р. Хромчанка. – Мінск, 2009. – 158 с.

REFERENCES

Belaruskaja elektronная biblijateka [Belarusian Electronic Library]. Available at: <http://www.knihi.com/content/dav/nlb/pdf> (accessed 12 November 2018).

Voinava A. M. Asablivasci perakladu tvoraŭ Tarasa Shauchenki na belaruskiju movu Jankam Kupalam [Yanka Kupala's Belarusian translation of works of Taras Shevchenko]. Ghrodna, 2010, 195 p. (in Belarusian).

Problemy ghumanitarnykh nauk, 2013, no. 34, pp. 56–60. (in Ukrainian).

Jermolenko S. J., Mojsijenko, A. K., Ghnatjuk L. P. Movotvorchistj Tarasa Shevchenka v slov'janskij receptiji XIX-XXI st. [Taras Shevchenko's works in the Slovak resection XIX-XXI st.]. Sumy, 2010, 145 p. (in Ukrainian).

Liokumovych T. O. Bilja vytokiv literaturnogho pobratymstva: rolj Janky Kupaly v rozvytku i zmicnenni zv'jazkiv ukrajinskjkoji ta bilorusjkoji literatur [At the Origins of Literary Brotherhood: Yanka Kupala's Role in Developing and Strengthening Relationships between Ukrainian and Belarusian Literatures]. Chernivtsi, 2012, 125 p. Available at:<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/Liokumovych.pdf> (accessed 12 November 2018).

Poghebnjak O. Bilorusjke shevchenkoznavstvo pochatku 21 stolittja [Belarusian Shevchenko Studies of the beginning of the 21st century]. Shevchenkoznavtchi studii, 2018, no. 21, pp. 176–183. (in Ukrainian).

Raghojsja U. V. Doughi shljakh da Shauchenki i Kupaly – shljakh da spaznannja Ukrainy i Belarusi [The long road to Shevchenko and Kupala – way to knowledge in Ukraine and Belarus]. Kupalavski tschitanni, 2011, pp. 130–135. (in Ukrainian).

Fokina O. Tarasu Shauchenku – 200 ghadou [Taras Shevchenko–200 years]. Minsk, 2010, 32 p. Available at:<http://www.svaboda.org/a/25290494.html> (accessed 1 November 2019).

Fokina-Nikitina O. Shevchenko i Jakub Kolas [Shevchenko and Jakub Kolas]. Chernivtsi, 2012, 112 p. (in Ukrainian).

Khromchanka, K. R. Skryzhavanni shljakhou adradzhennja. Belaruskaukrainskija uzaemasuvjazi 20–30-kh ghadou XX staghoddzja [The intersection of the revival of ways. Belarusian-Ukrainian relationship 20–30-ies of XX century]. Minsk, 2009, 185 p. (in Belarussian).

Стаття надійшла до редакції 20.09.19

D. O. Kurchenko, Master Student,

O. A. Pogrebnyak, PhD, Assist.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv
darin.kurchenko@gmail.com

T. SHEVCHENKO IN THE BELARUSIAN POETS' TRANSLATIONS

The article deals with the T. Shevchenko's Belarusian translations. There is information about Belarusian writers' and translators' work. Speaking of methodology: two types of data analysis being performed – rhetorical text analysis focusing on the broad genre characteristics of articles. The features of the Belarusian translations are analyzed. The overview of recent research and publications that describe the issues of the T. Shevchenko's works translations. Results indicate that Taras Shevchenko's works are very important part of Belarusian history and criticism of literature. Belarusian writers and translators put huge work into discovering and analyzing new sides of T. Shevchenko's works. The article also revealed that the figure of the Ukrainian writer plays the last role in the work of Belarusian writers, Taras Shevchenko was an inspiration for their artistic and scientific works. The translation of

the works of T. Shevchenko into the Belarusian language was considered, as well as the analysis of the peculiarities of the translation of the original works into the language of translation, as well as a brief review of studies and publications on Belarusian translation studies, which raise the issues of the Belarusian reception of T. Shevchenko's works. Classics of Belarusian literature and contemporary writers have devoted a great deal of fiction to the Ukrainian writer. It is proved that Belarusian poets with special responsibility approach to the process of translation of works of Ukrainian writer, trying to convey the fullness of Taras Shevchenko's words. The methodological basis is a scientific and descriptive method, it was used to review translations of T. Shevchenko's works, to review translation works, and the method of analysis was applied in the work directly for the features of the translation of original works in the language of translation. Shevchenko's works have been translated into most languages of the world.

Keywords: Taras Shevchenko; Yanka Kupala; Ukraine; Belarus; Ukrainian-Belarusian cultural relations.

82-94:821.161.2Щоденник7Шевченко

Є. М. Лебідь-Гребенюк, канд. філол. наук, наук. співроб.,
Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Київ
ljs@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ЕДИЦІЇ "ЖУРНАЛУ" В АКАДЕМІЧНИХ ЗІБРАННЯХ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА: ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Проаналізовано видання "Журналу" у складі п'яти повних зібрань творів Тараса Шевченка, підготовлених у різний час Академією наук. Зосереджено увагу на основних характеристиках, спільних для усіх видань – повнота, науково обґрунтовані коментарі, увага до потреб реципієнта (необхідний довідково-пояснювальний апарат). Окреслено запропоновані зміни та виправлення у наступному академічному виданні щоденника поета, зокрема: послідовно ставити квадратні дужки при відновленні букв або частин слів, пропущених автором, зберігати рубрикацію оригіналу, поновити українську фонетику тексту, залишити без змін своєрідне написання слів, що маркують дух епохи.

Ключові слова: *едиція; реципієнт; щоденник; рукопис; метод транскрипції.*

Стаття зумовлена потребою осмислити досвід попередніх публікацій щоденника Тараса Шевченка у складі академічних повних зібрань творів (ПЗТ). Мета – визначити основні вимоги